

Ne morem drugače, nego da postavim tiste besede, natisnjene na 563. strani lanskega letnika, klasične v svoji vrsti, plod bujne domišljije pisatelja, „s čigar rejalistično povestjo (tako piše namreč urednik „Zvonov“ na zadnji strani zadnje številke) smo se letos naslajali („Sama svoja“): baš od žive rejalistike tega pisatelja se je nadejati, da skoro temeljito zaobrne pravec izvoženemu tiru našega pripovednega slovstva.“ V tisti „Sami svoji“ torej čitamo: . . . Na štirirazredni ljudski šoli so bili sicer trije učitelji in učiteljica, toda nadučitelj je bil osoren, nadušljiv starec s krmežljivo, suhljato ženo brez otrok¹⁾; učitelja pa sta bila čudovita nerodneža in neokretneža, ki nista znala niti pravilno govoriti, niti se dostojno oblačiti, ter sta ob prostih urah vedno posedela v jedni ali drugi trški krčmi — samo pet jih je bilo — katera pa ni imela nobena „posebne“ sobe, ampak so bili po konjskem potu smrdeči vozniki, umazani kmetje in tržani kar skupaj za jedno mizo; tu sta torej popijala tudi učitelja vodeni čviček ali pa staro grenko pivo ter po cele večere „fižolkala“ ali pa kvartala za — užigalice. Učiteljica, štirideset let stara devica, je v prostih urah tičala vedno doma. — — —

Prosim, naj se malo oddahnem! — —

Tovariši, ali ste že kdaj kaj podobnega čitali? Resnično: človeku mora zavreti kri v žilah, ko vidi črno na belem take besede. Od začetka nisem hotel verjeti lastnim očem, potlej me je pa prijala sveta jeza, kakor bi najbrže tudi pisatelja Fr. G. Kosca, ako bi kdo kaj enakega napisal o njemu enakih. O, tetka rejalistika, tako si živa, da kar vonjam tisti konjski smrad, da mi kar sapo zapira z gnojem in umazanostjo parfumovani zrak!

Fižolkati in kvartati za užigalice in bratiti se s smrdljivimi konjarji in hlapei — to je naš vzvišeni poklic. Čemu učiš slamoglavo deco branja in pisanja? Čemu budiš v nje srcih ljubezen do lepe naše domovine, do visoke cesarske hiše, do slavnih naših mož? Čemu vzgajaš našo mladino versko-nravno? Čemu kažeš pridnemu kmetovalcu, kako vzgajaj in požlahtnuj sadno drevje, da mu nōsi dobiček? Čemu pomagaš ustanavljati med narodom bralna društva in čitalnice? Čemu širiš v najzapuščenejšo gorsko vas lepo slovensko svetno in nabožno pesem? Čemu vse to, tovariš moj? O, pusti tako delo, saj nima smisla! V zahvalo te potem vrsté med pijane „rajtguzne“, med kvartopirce in neotesane, zarobljene primojuševce! Pusti vsako plemenito delo in delaj na to, da se bo nasadilo dovolj fižola in nafa-briciralo mnogo užigalic in razpečalo zadosti kvart in da bodo tepke rodile obilo vodenega čvička — o, potem bomo fižolkali in špano vlekli in kvartali in pili dan in noč in noč in dan! Na vrata našega

¹⁾ Čudno, da ni zapisal z dvajsetimi otroci.

visokega deželnega zbora bomo pa trkali, da nam bolj nagradi naše vzorno delo, svojim šolskim nadzornikom pa dopošljemo izkaz ubožnega znanja, ker hvalijo naše ljudske šole, delo in trud učiteljev, ker govoré, da ljudska šola vrši v zakonu stavljeno nalogo. Ti vsi skupaj nič ne vedó — gospod Kosec zna kositi po naših glavah. Toda naj počaka! Mi mu ne bomo več nastavljali svojih hrbtov, da bi na njih klepal svojo rejalistično koso!

Toda še druge strani se moramo tu dotakniti. (V množini govorim zato, ker govorim v imeni svojih tovarišev.) Žal nam je, a drugače ne gre. Listu, ki je prinesel tiste stavke, je urednik učiteljski profesor. On vzgaja sicer učiteljice, toda tudi te so naše kolegkinje. Ne moremo torej umeti, kako je mogoče, da vzprejme v svoj list kaj takega, kar očitno žali vse učiteljstvo. V vsi povesti „Sama svoja“ nimata ona eksotična učitelja kar nič posla. Brez njiju vpliva se je ločila Milka od svojega očeta, živelá sama zase in končno dobila svojega Pepčka. Tisti vmeček nima torej drugega namena, kakor da je priložil našemu stanu prav gorko zaušnico, katere seveda ne smemo kar tako ravnodušno spraviti, ali pa celo čakati, da nam prileti še na drugo lice. Bili so sicer časi, ko smo morali uklanjati svoje glave tujim željam in volji drugih, oni časi pa so že minili, in bilo bi nečastno od nas, ko bi ne poprijeli besede in peresa, kadar se brez najmanjšega povoda in vzroka meče blato na naš stan.

S tem se naravnost od lista odganjajo učitelji sotrudniki in naročniki.

O, sedaj tudi umejem, od kod prihaja tvoja nesreča, ti rovtarski Gorjanec. Mislil sem se večkrat oženiti. Snubil sem in snubil, a od vsake snubitve sem ponesel domov koške in koše, košarice in košare. Na izbero jih imam, zakaj velika je moja zaloga, in lahko postrežem komurkoli, da se iznebim tudi teh spominkov in spominov. Zagovoril sem se namreč, da bom samotaril, dokler ne pride „zadnja ljub'ca — bela smrt!“ Od kod tak odločen odpor? Lepo vas prosim, če taki gospodje o nas tako pišejo, mislijo in govoré — je li čuda, da se mi odmikajo zapeljive ženske oči in da se zapirajo ženska srca vroči moji ljubezni? —

„Ljubljanski Zvon“ je v prvi vrsti namenjen ženskemu svetu, pravi g. urednik in nadaljuje: „S skrbnim očesom bode torej pazilo uredništvo na to, da se ne vtihotapi vanj kaj takega, kar bi moglo žaliti nežno žensko čustvo“. — Kako se o nas piše, to so gotovo čitale vse „Zvonove“ naročnice. In potlej naj si človek upa stopiti pred nje? Mogoče je pa tudi, da se še v bodočih letih vtihotapi vanj kaj takega, kar bo žalilo naše čustvo. Toda to nič ne de! Saj imamo trde kože!

Če se pa še kaj takega zgodi, stopil bom na svoj vrt, kjer stoje v tem času prazni koli, okolo katerih se je ovijal ljubi fižolček. Dokler zopet požene, bom lahko parkrat zamahnil. In če ne bo še to pomagalo, segel bom po svoji gorjanski batini.

„Ueber diese könnten Dichter
Schreiben hunderttausend Bände!“

Gorjanec.

Vabilo na naročbo.

S pričujočo številko nastopi „Učiteljski Tovariš“ svoje šest in trideseto leto. Veliko časa je minulo od l. 1861., ko je naš list prvikrat stopil pred slovensko učiteljstvo. Razni listi ob novem letu navadno povdarjajo, kaj so vse storili v minoli dobi za to ali ono stvar, za ta ali oni stan itd. „Učiteljskemu Tovarišu“ pa ni treba črkice lastne hvale, ker ga hvalijo dosti lastna, slovenskemu učiteljstvu in ljudskemu šolstvu blagonosna dela in pa uspehi, kateri se kažejo v toliko sijajnejšem svitu, ker so se časi in razmere slovenskemu učiteljstvu v minolih 35. letih prav stvarno spremenile.

Vendar dosegli še nismo vsega, kar gre po vsej pravici nam in naši šoli. Dela, in sicer resnega in vstrajnega dela na domačem šolskem polju je še mnogo, mnogo.

Dandanes živimo v nekakem novem, razburjenem času in gorje nam in naši šoli, ako ne bomo razumeli in spoznali zahtev sedanjega časa; žal, da jih je premnogo še med nami, ki „z odprtimi očmi ne vidijo“, kje se je treba dela najbolj lotiti.

Učitelj mora dobro poznati duh časa, biti mož od nog do glave ter vedno čuvati in popravljati svojega notranjega človeka, sicer bode duh časa zamoril nas in našo sedanjo šolo.

V ta namen si išči učitelj dobre družbe pri svojih sodelavcih, pri naših prijateljih, ne pa pri nasprotnikih ljudske šole. Slabotnejš se naslanja na močnejšega, kakor se ovija beršljan po močnem hrastu, neveden hodi k razumnemu, bojazljivec k srčnemu, omahljivec k vstrajnemu in novinec pa k skušenemu tovarišu svojemu; **vsí pa delajmo za jednega in jeden za vse!**

V tem smislu bode budil „Učiteljski Tovariš“ v novem letu svoje tovariše in bolje, ko ga bode podpiralo slovensko učiteljstvo in razumnístvo, bolje bode tudi izpolnoval težavno svojo nalogo.

Zatorej prosimo, da bi mu tudi v novem letu bili zvesti naročniki in sodelavci ter se zbirali kot stari in novi tovariši okrog svojega „Tovariša“.